

LITERATURA

- DEPTUCH W. & OKLEJEWICZ K. 1998. Notatki florystyczne z Beskidu Niskiego (Karpaty Zachodnie). – *Fragm. Flor. Geobot. Ser. Polonica* **5**: 21–26.
- MIREK Z., PIĘKOŚ-MIRKOWA H., ZAJĄC A. & ZAJĄC M. 1995. Vascular plants of Poland – a checklist. – *Polish Bot. Stud. Guideb. Ser.* **15**: 1–303.
- OKLEJEWICZ K. 1993. Flora Dołów Jasielsko-Sanockich. – *Zesz. Nauk. Uniw. Jagiell.* **1103** Pr. Bot. **26**: 1–165.
- SZAFER W., KULCZYŃSKI S. & PAWŁOWSKI B. 1953. Rośliny polskie. Opisy i klucze do oznaczania wszystkich gatunków roślin naczyniowych rosnących w Polsce bądź dziko, bądź też zdziczałych lub częścię hodowanych. ss. xxviii + 1020. Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa.
- ZAJĄC A. 1978. Założenia metodyczne „Atlasu rozmieszczenia roślin naczyniowych w Polsce”. – *Wiad. Bot.* **22**(3): 145–155.

ŁUKASZ ŁUCZAJ* & KRZYSZTOF OKLEJEWICZ**, *Rzepnik 20a, PL-38-473 Łęki Strzyżowskie, Polska**; *Zakład Przyrodniczych Podstaw Produkcji Rolniczej, Akademia Rolnicza ul. Ćwiklińskiej 2, PL-35-601 Rzeszów, Polska***.

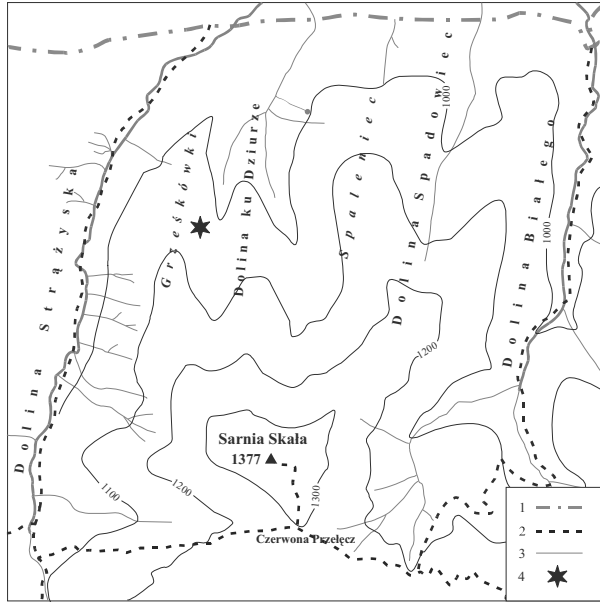
Przyjęto do druku: 8.01.2001 r.

Nowe stanowisko *Cypripedium calceolus* (Orchidaceae) w Tatrzańskim Parku Narodowym

Cypripedium calceolus L. jest najbardziej okazałym i efektywnym rodzimym storczykiem, podlegającym w Polsce ochronie ścisłej. Umieszczony został także na czerwonej liście roślin ginących i zagrożonych w kategorii V (ZARZYCKI & SZELĄG 1992). Występuje na podłożu zasobnym w węglan wapnia, na rozproszonych stanowiskach niżowych w murawach i w lasach, a także w górach sięgając po piętro regła dolnego. W polskich Karpatach jest bardzo rzadki, m.in. ze względu na niewielką powierzchnię odpowiednich siedlisk (ŚWIEBODA 1976; ZAJĄC & ZAJĄC 1997).

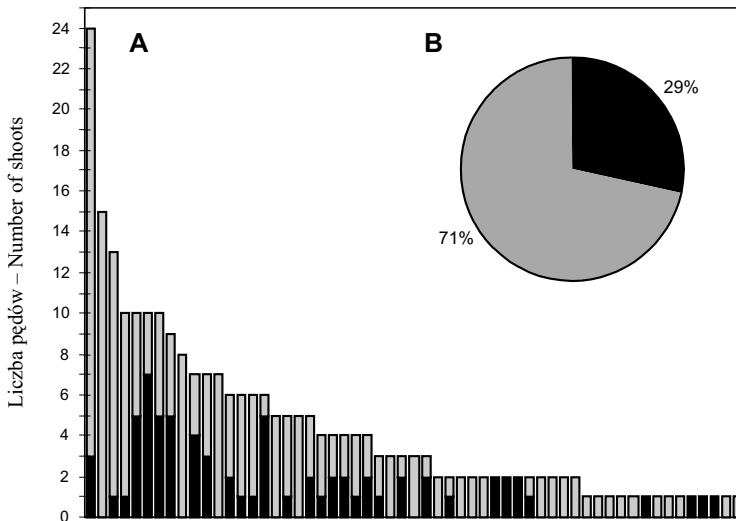
Storczyk ten należy do najrzadszych roślin chronionych występujących na obszarze Tatrzańskiego Parku Narodowego. Po raz pierwszy został tu podany przez STECKIEGO (1922) ze zboczy Łysanek oraz Hrubego Regła. W sumie, dotychczas notowany był w polskiej części Tatr na dwunastu stanowiskach, skoncentrowanych w wapienno-dolomitowym rejonie regli zakopiańskich i Doliny Chochołowskiej (MIREK & PIĘKOŚ-MIRKOWA 1996).

Nowe stanowisko tego gatunku zostało znalezione w lipcu 2000 r. w masywie Sarniej Skały, na wschodnim stoku Grzeškówek, około 100 metrów poniżej grzbietu, na wysokości około 1050 m n.p.m. (Ryc. 1). Odkryte stanowisko nie rozszerza w istotny sposób znanego arealu gatunku na terenie TPN, natomiast o jego szczególnej wartości stanowi wyjątkowo duża obfitość występujących na nim okazów. Jest to najliczniejsza ze znanych

Ryc. 1. Lokalizacja nowego stanowiska *Cypripedium calceolus* L. w masywie Sarniej Skąły. 1 – granica Tatrzańskiego Parku Narodowego, 2 – szlaki turystyczne, 3 – potoki, 4 – nowe stanowisko.

Fig. 1. Position of the new locality of *Cypripedium calceolus* L. in the Sarnia Skala massif. 1 – the border of the Tatra National Park, 2 – marked tourist routes, 3 – streams, 4 – the new locality.

Ryc. 2. Struktura populacji *Cypripedium calceolus* L. na nowym stanowisku pod względem liczności kęp i proporcji pędów kwitnących (kolor szary) i płonych (kolor czarny) w obrębie poszczególnych kęp (A) i w całej populacji (B).

Fig. 2. Population structure of *Cypripedium calceolus* L. on the new locality as regards the quantity of specimens (tussocks) and the proportions of flowering (grey) and sterile (black) shoots in respective specimens (A) and in whole population (B).

populacji gatunku na terenie TPN. Na powierzchni około 150 m², znaleziono 57 okazów (kęp) *Cypripedium calceolus*. Łącznie, wszystkie okazy liczyły 249 pędów, z czego 179 stanowiły pędy kwiatowe – wykształcające od jednego do kilku kwiatów. Największy okaz posiadał 24 pędy (w tym 21 kwiatowych). Strukturę tej populacji przedstawia rycina 2.

Zbiorowisko wykształcone jest na płytkiej rędzinie próchnicznej. *Cypripedium calceolus* występuje tam na stoku o nachyleniu około 45°, w obrębie prześwietlonego bocznie, dość rzadkiego lasu (samosiewu) świerkowego z domieszką jodły i buka. Wysokość drzewostanu wynosi 5–10 metrów, a zwarcie koron około 50%. W kompozycji gatunków lekko zaznacza się ciepłolubny charakter zbiorowiska, nawiązujący do sąsiadującej ze stanowiskiem murawy wykształconej na zarastającej, dolomitowej skałce. Poniżej przedstawiono skład gatunkowy zbiorowiska (w nawiasach podano ilościowość poszczególnych gatunków w skali Braun-Blanquet). **Warstwa A:** *Picea abies* (3), *Abies alba* (1), *Fagus sylvatica* (1); **Warstwa B:** *Picea abies* (2); **Warstwa B/C:** *Acer pseudoplatanus* (1), *Sorbus aucuparia* (1), *Lonicera nigra* (+), *Picea abies* (+), *Sorbus aria* (+); **Warstwa C:** *Calamagrostis varia* (4), *Cypripedium calceolus* (2), *Mercurialis perennis* (2), *Soldanella carpatica* (2), *Valeriana tripteris* (2), *Rubus saxatilis* (1), *Bellidiastrum michelii* (1), *Calamagrostis arundinacea* (1), *Carex digitata* (1), *Cirsium erisithales* (1), *Clematis alpina* (1), *Digitalis grandiflora* (1), *Fragaria vesca* (1), *Galium schultesii* (1), *Gentiana asclepiadea* (1), *Hieracium murorum* (1), *Homogyne alpina* (1), *Listera ovata* (1), *Maianthemum bifolium* (1), *Petasites albus* (1), *Phyteuma spicatum* (1), *Ranunculus platanifolius* (1), *Sorbus aucuparia* (1), *Abies alba* (+), *Acer pseudoplatanus* (+), *Aruncus silvestris* (+), *Asplenium viride* (+), *Athyrium filix-femina* (+), *Campanula polymorpha* (+), *Cardamine trifolia* (+), *Dryopteris filix-mas* (+), *Epipactis atrorubens* (+), *Lilium martagon* (+), *Melampyrum* cf. *sylvaticum* (+), *Oxalis acetosella* (+), *Paris quadrifolia* (+), *Gymnocarpium dryopteris* (+), *Prenanthes purpurea* (+), *Vaccinium myrtillus* (+), *Polygonatum verticillatum* (r), *Polystichum aculeatum* (r), *Thalictrum aquilegifolium* (r).

Obfitość znalezionej populacji *Cypripedium calceolus*, w połączeniu ze znacznym jego oddaleniem od szlaków turystycznych, ma duże znaczenie dla zachowania tego storczyka, silnie zagrożonego ze względu na zrywanie kwiatów i wykopywanie okazów.

Summary. A new locality of *Cypripedium calceolus* (Orchidaceae) in the Tatra National Park.

A new locality of *Cypripedium calceolus* L. on a slope of Grzeškówki (Sarnia Skała massif) is reported. The plant grows in a sparse spruce forest (species composition is given in the paper). This is a thirteenth station of this species in the Tatra National Park, noteworthy for a particular abundance of this rare plant. The population, the largest in the Park area, is composed of 57 specimens, which developed in total 249 shoots (71% were flowering).

LITERATURA

- MIREK Z. & PIĘKOŚ-MIRKOWA H. 1996. Rośliny kwiatowe i paprotniki. – W: Z. MIREK, Z. GŁOWACIŃSKI, K. KLIMEK & H. PIĘKOŚ-MIRKOWA (red.), Przyroda Tatrzańskiego Parku Narodowego. – Tatry i Podtatrze 3: 275–318. Tatrzański Park Narodowy, Zakopane.
- STECKI K. 1922. *Linnaea borealis* L. w Polsce oraz nowe stanowiska kilkunastu roślin tatrzańskich. – Kosmos 47(1–3): 125–140.
- ŚWIEBODA M. 1976. Rozmieszczenie obuwika pospolitego *Cypripedium calceolus* L. w Polsce. – Ochr. Przyr. 41: 205–230.
- ZAJĄC A. & ZAJĄC M. (red.) 1997. Atlas rozmieszczenia roślin naczyniowych chronionych w Polsce. ss. 99. Nakładem Pracowni Chorologii Komputerowej Instytutu Botaniki Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków.

ZARZYCKI K. & SZELĄG Z. 1992. Czerwona lista roślin naczyniowych zagrożonych w Polsce. – W: K. ZARZYCKI, W. WOJEWODA & Z. HEINRICH (red.), Lista roślin zagrożonych w Polsce. Wyd. 2. ss. 87–98. Instytut Botaniki im. W. Szafera PAN, Kraków.

ZBIGNIEW MIREK, ANNA MIŚKIEWICZ, MICHAŁ RONIEMER i ŁUKASZ WILK, *Instytut Botaniki im. W. Szafera, Polska Akademia Nauk, ul. Lubicz 46, PL-31-512 Kraków, Polska.*

Przyjęto do druku: 20.11.2000 r.

Claytonia linearis (Portulacaceae) w Wyszkwie (województwo mazowieckie)

Pierwsze stanowisko *Claytonia linearis* Dougl. w Polsce, zostało znalezione w 1988 r. w okolicy Czachówka, na trasie Czachówek – Góra Kalwarii Rósł tam głównie w uprawach zbożowych, a także na łąkach i przydrożach. Oprócz informacji o rozmieszczeniu geograficznym podano także cechy różniące omawiany gatunek od taksonów pokrewnych (BIŃKA 1991).

Stanowisko w Wyszkwie, powiatowym mieście leżącym w północno-wschodniej części województwa mazowieckiego [EC89], znalezione w 1988 r. po lewej stronie Bugu (obok starorzeczka), między mostem drogowym a kolejowym. Rośnie w płatach murawy psammofilnej z klasy *Sedo-Scleranthetea*, w zbiorowisku *Diantho-Armerietum elongatae*.

Skład florystyczny płatu z *Claytonia linearis* przedstawia poniższe zdjęcie fitosocjologiczne. Data: 18.05.1998. Pokrycie warty „c” 90%, warty „d” 30%. Pow. zdj. 4 m². **Ch. O.** *Sedo-Scleranthetea*: *Festuca ovina* +, *Hieracium pilosella* 2, *Myosotis stricta* 1, *Potentilla argentea* 2, *Rumex acetosella* +, *Sedum acre* 2, *Trifolium arvense* +; **Ch. O.** *Corynephoralia*: *Corynephorus canescens* 1, *Myosotis discolor* 1; **Ch. O.** *Festuco-Sedetalia*: *Armeria maritima* 2, *Dianthus deltoides* 1, *Thymus serpyllum* 3, *Herniaria glabra* +, *Hypericum perforatum* +; **Ch. Al.** *Koelerion glaucae*: *Phleum phleoides* +, *Koeleria glauca* +, *Silene otites* +; **Towarzyszące (Accompanying):** C: *Claytonia linearis* 2, *Anthoxanthum odoratum* 2, *Hypochoeris radicata* 1, *Artemisia campestris* 1, *Achillea millefolium* +, *Veronica dillenii* 1, *Festuca rubra* 1, *Plantago lanceolata* +, *Leontodon autumnalis* +, *Poa bulbosa* fo. *vivipara* 2, *Bertea incana* +, *Veronica officinalis* +, *V. spicata* 1, *Scleranthus perennis* 1, *Pimpinella saxifraga* +. D: *Ceratodon purpureus* 2, *Polytrichum piliferum* 1, *Racomitrium canescens* 1.

Gatunek ten należy zaliczyć do efemerofitów. Jego stanowisko od 1998 r. jest pod kontrolą. W ostatnim okresie zaznacza się wyraźne zmniejszanie się areалу gatunku (zaniechanie roślino). W 2000 r. znalezione tam tylko kilka okazów. Przyczyną jest wydeptywanie – założenie „dzikiego boiska sportowego”.

Podziękowania. Pani doc. dr hab. Annie Pacynie dziękuje za wypowiedź, a pani dr hab. Barbarze Sudnik-Wójcikowskiej za potwierdzenie oznaczenia gatunku.

Summary. *Claytonia linearis* (Portulacaceae) in Wyszków (Mazowsze Province). The data on occurrence of *Claytonia linearis* Dougl. [= *Montia linearis* (Dougl.) Greene] in Wyszków, Mazowsze Province is given in the paper. It is the second locality of this ephemerophyte in Poland. The first stand was reported in 1988 by BIŃKA (1991).